

Değerli Rektör Arkadaşlarım,

Yükseköğretim sistemimizde yapısal değişime önemli katkısı olacak ve gelecek ülkemizin gelecek 10 yılını şekillendirecek nitelikli insan kaynağını yetiştirmek üzere yakın zamanda başlatacağımız **“100/2000 YÖK Doktora Programı”** ile ilgili bilgi paylaşımında bulunmak üzere sizleri buraya davet ettik. Katılımınız için teşekkür ediyor, Yükseköğretim Kuruluna hoş geldiniz diyorum.

Değerli Arkadaşlarım,

Ülkemizin 2023 yılında dünyanın 10 büyük ekonomisinden birisi olma hedefi dikkate alındığında, bu hedefe ulaşabilmesi ancak **nitelikli bilgi üretimi** ve **nitelikli insan faktörü** ile mümkün olabilecektir. Bu durumun, küresel ölçekte rekabetçi bir yükseköğretim sistemine sahip olunmasını gerekli kıldığı malumdur.

Bugün itibariyle 111’i devlet, 65’ü vakıf yükseköğretim kurumu ve 6’sı vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 182 yükseköğretim kurumumuz mevcut olup öğrenci sayımız da 7.313.403’e ulaşmıştır. Bu öğrenci sayımız ile Avrupa Yükseköğretim Alanındaki ikinci en büyük öğrenci sayısına sahip ülke konumuna gelinmiştir. Bu öğrenci sayısının 2.612.305’i önlisans, 4.139.798’i lisans, 469.374’ü yüksek lisans, 91.926’sı ise doktora öğrencisidir. Öğretim elemanı sayımız ise 156.168 olup, bunun 72.240’ı öğretim üyesidir.

Yükseköğretim sistemimizdeki son 10 yılda yaşanan bu büyüme sürecinin bundan sonraki aşaması keyfiyet itibariyle, nitelik ve kalite bakımından da büyümedir. Bu kapsamda son 2 yıl içerisinde Yükseköğretim Kurulu’nun gerçekleştirdiği ve kamuoyu ile de paylaştığı girdi ve süreç odaklı iyileştirmelere yönelik yeni ve yenilikçi pek çok girişim bulunmaktadır. Bunları kısaca tekrar hatırlatacak olursak,

- **Yükseköğretim Giriş Sisteminde Barajın Yükseltilmesi**
- **YÖK Atlas, YÖK Akademik gibi Veri Tabanlarının Kamuoyuna Açılması**
- **Doktora Programlarının Kriterlerinin Yükseltilmesi**
- **Doçentlik Kriterlerinin Güncellenmesi**
- **Bilimsel Araştırma Süreçlerini Teşvik Etmeye Yönelik Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Mevzuatının Yeniden Düzenlemesi**
- **Yabancı Dille Eğitim-Öğretim İlkelerinin Güncellenmesi**
- **Akademik Teşvik Sistemi**
- **Uluslararasılaşma – Mutabakat Zabıtları - Ortak Diploma Programları**
- **Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı**
- **Denklik Sürecinin Yeniden Tasarımı (Tanıma / Denklik)**
- **Diploma Programlarının Akreditasyonunun Teşvik Edilmesi, Kılavuzda Yer Verilmesi**
- **Temel Bilimler, Ziraat, Orman, Su Ürünleri Alanlarında Rasyonel Kontenjan Planlanması ve Teşvikler**
- **Tıp, Hukuk, Mühendislik ve Mimarlık Programlarında Taban Puan Uygulaması**
- **Eğitim Fakültelerinde Kontenjan Planlaması, Taban Puan Uygulaması**

Ancak, hepimizin malumlarıdır ki, küresel rekabette yer alabilmek için girdi süreçlerinden çok daha fazla çıktı süreçleri odaklı bir yapılanmaya ihtiyaç vardır.

Bu kapsamda tarafımızca gerçekleştirilen ve yapısal değişim niteliğinde olan en önemli girişimlerimiz, *“Kalite Kurulu’nun oluşturulması”* ve *“Misyon Farklılaşması odaklı İhtisaslaşma”*dır.

Bunlardan *Kalite Kurulu* ile ilgili olarak *Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği* Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik kapsamında, çıktı süreçlerinin kontrolü ve bu süreçlerin

yönetimi esas alınmış, YÖK'ün bir birimi, dairesi olarak değil YÖK ile ilişkili, ama ona bağımlı olmayan; ilgili paydaşların üye olarak yer aldığı *Yükseköğretim Kalite Kurulu* oluşturulmuş ve kısa bir süre içinde yapılanma sürecini tamamlayarak faaliyetlerine başlamıştır. Kalite Kurulumuz çalışmalarını yoğun bir şekilde sürdürmektedir. 2 üniversitemiz dışında tüm yükseköğretim kurumlarımız Kurumsal İç Değerlendirme Raporlarını sunmuşlardır. Ocak ayının sonuna kadarda 20 Üniversitemizin Kurumsal Dış Değerlendirme süreci tamamlanmış olacaktır. 2017 yılının sonunda Kurumsal Dış Değerlendirmesi tamamlanan yükseköğretim kurumu sayısının 70 olmasını bekliyoruz.

Tabii ki biz bunu yeterli görmüyoruz. Bu kapsamda önemli bir işlev göreceğine inanılan *Yükseköğretim Kalite Kurulu*'nun kanuni düzenleme ile Yükseköğretim Kurulu'ndan tamamen bağımsız bir yapıya kavuşmasıdır. Bunun da bir an önce gerçekleşmesi için YÖK, her düzeyde girişimde bulunmaktadır.

Yapısal değişikliği gerçekleştirecek ikinci husus, Üniversiteleri de misyon farklılığı odaklı ihtisaslaşma ve bu kapsamda beklenen çeşitliliğidir.

Üniversitelerimizin tümünün aynı ve birbirinin kopyası olmasını tasvip etmiyoruz. Üniversitelerimizin farklı değerler üretmelidir. Bu kapsamda üniversitelerimizin bir kısmının eğitimde, bir kısmının araştırma ve teknoloji üretiminde bazılarının da bölgesel kalkınmaya katkı sağlamakta farklılaşmasını istiyoruz. Bu farklılaşma kesinlikle birinci, ikinci lig şeklinde kabul edilmemelidir. Bunun için de üniversitelerin misyonlarını tekrar gözden geçirmesine, tek tipten uzaklaşarak kurumsal farklılık ve çeşitliliğe yönelmesine, üniversite olmanın şümüllü yapısından uzaklaşmadan belli alanlarda temayüz etmesine ihtiyaç vardır. Bu yaklaşımın bir üniversitenin sadece bir alanda faaliyet göstermesi olarak anlaşılmalı, bütün alanlarda faaliyet gösterirken bir alanda temayüz etmesi kastedilmektedir.

Bu amaca yönelik olarak YÖK'ün Koordinasyonunda, hem üniversitelerin buldukları bölgeye olan katkılarını arttırmak hem de belirli alanlarda ihtisaslaşmaya teşvik etmek amacıyla özellikle 2006 yılı sonrasında kurulmuş olan yükseköğretim kurumlarına yönelik başta Kalkınma Bakanlığımız olmak üzere ilgili Bakanlıklarımızla *“Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması”* çalışmasını başlatmıştır. 15 ay süren kapsamlı bir çalışma ve değerlendirme sonrasında 5 pilot üniversite belirlenmiş ve sonuçları 18 Ekim 2016 tarihinde, 2016-2017 Yükseköğretim Akademik Yılı Açılış Töreninde Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanmıştır.

Misyon farklılaşması çalışmasının bir sonraki aşaması 5 pilot Araştırma Üniversitesinin belirlenmesidir. Bu konuda da belli bir süredir hazırlıklarımızı sürdürmekteyiz, yakın zamanda da bunu yükseköğretim kurumlarımızla paylaşıyor olacağız. Bunun takibinde de eğitimde ihtisaslaşmış üniversitelerimiz çalışmasına başlayacağız.

Bu *Misyon Farklılaşması* yaklaşımımız, *Kalite Kurulu süreçleri* ile birleştiğinde yükseköğretimde yapısal değişim sürecini başlatacaktır.

Değerli Arkadaşlarım,

Türk yükseköğretim sistemindeki bu yapısal değişim sürecini başlatabilmek ve başarıyla sürdürebilmek için **nitelikli insan kaynağına** ihtiyaç olduğu açıktır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere doktora derecesine sahip insan kaynaklarının nicelik ve niteliğinin artırılmasına yönelik olarak YÖK, yakın zamanda *“Ülkemiz için öncelikli olan ve öğretim üyesi ihtiyacı olan belli alanlarda ihtisaslaşacak 1000 Yönlendirilmiş Araştırma Görevlisi Alımı”* ilanına çıkmıştır.

Nitelikli insan kaynağını sağlamaya yönelik bu ilk girişimin yanısıra, yükseköğretim tarihimizde bir ilk olacak olan ve yakın zamanda kamuoyu ile de paylaşılan **“100/2000 YÖK Doktora Programı”** Projesini hayata

geçireceğimizi de sizlere duyurmak isterim. Bu proje kapsamında ülkemizin doktoralı insan ihtiyacını karşılamak üzere 100 önemli ve disiplinler arası alanda 2000 kişiye tatminkâr bir burs verilecektir. Bu alanlar rasyonel bir yaklaşımla ülkemizin gelecek 10 yılını şekillendirecek bir şekilde tasarlanmıştır.

Küresel rekabet ortamında ülkelerin pozisyonlarının belirlenmesinde yükseköğretim odaklı süreçlerindeki performanslarının etkisi oldukça önemlidir. Bu kapsamda birçok ülkede yükseköğretim odaklı rekabete açık ve özellikle araştırmacı insan kaynağının geliştirilmesine yönelik programlar başlatıldığını ve başarıyla uygulandığını biliyoruz. Bazı ülke örneklerini hatırlamak gerekirse; Almanya’da “Excellence Initiative”, Çin’de “Project 985 ve Project 865”, Kore’de “Brain Korea 21 programme”, Japonya’da “Global 30”, Tayvan’da “Top Universities Project” ve Rusya’da “5-100 Project” ilgili ülkelerdeki nitelikli insan gücünü arttırmaya yönelik olarak hayata geçirilen örnek projelerdir.

Sizlerin de yakından bildiği gibi, *“Doktora Derecesine Sahip İnsan Kaynağının Nicelik ve Nitelik Olarak Artırılmasına Yönelik Çalışmalar Yapılması”* Ülkemizin bilim, teknoloji ve yenilik politikalarında yükseköğretim odaklı hedeflerinin arasında yer almaktadır. Ülkemizde 1000 kişiye 0.4 doktoralı insan kaynağı düşerken, bu oran Çin’de, 2.2, ABD’de 1.7, Avrupa Birliğinde 1.5, Güney Kore’de 1.4, Kanada’da 1.2, Japonya’da ise 1.1’dir.

“100/2000 YÖK Doktora Programı”, ülkemizdeki doktoralı insan kaynağı oranını arttırabilmek üzere ülkemizin ihtiyaçları ve gelişim alanları dikkate alınarak uzun soluklu ve katılımcı bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Bu program kapsamında ülkemizin öncelikli alanlarına yönelik 100 alanda 2000 doktoralı insan kaynağı yetiştirilecektir. Bu insan kaynaklarının istihdamı ise sadece akademiye yönelik olmayıp, özellikle kamunun ve özel sektörün de gelişimi odaklı süreçlerine de yöneliktir.

“100/2000 YÖK Doktora Burs Programı” Projesini, 2017 yılı itibariyle başlatmak üzere gerekli ön hazırlıklar tamamlandı. Bu kapsamda öğrencilerin Bahar döneminden itibaren eğitim almaları sağlanacak olup, öğrencilere 4 yıl süreyle yılda 12 ay tatminkâr düzeyde bir burs, 1550 TL verilecektir.

2016-2017 Bahar Döneminde Yükseköğretim Kurulu tarafından doktora programlarına kayıtlı öğrencilere verilecek burs programı, 22 Aralık-06 Ocak 2017 tarihleri arasında yükseköğretim kurumlarının başvurularının alınmasıyla başlayacak olup, yükseköğretim kurumlarından gelen taleplerin YÖK tarafından değerlendirilmesi 20 Ocak 2017 tarihine kadar tamamlanarak ilan edilecektir. 23-27 Ocak tarihleri arasında ise adayların kurumlara başvurularını yapması, Şubat ayı içinde de sonuçların ilan edilmesini öngören oldukça yakın tarihli bir takvim belirlendi.

Temel bilim ve mühendislik, sağlık, sosyal bilimler, mimarlık, sanat ve tasarım kategorilerinde toplam 100 tematik alanda verilecek doktora burs programı kapsamında YÖK çağrı açacak, üniversiteler bu alanlar için yetiştirecekleri öğrenci sayılarını belirterek YÖK’e başvuracak ve YÖK, yetkin ve başarılı üniversiteleri destekleyecektir. Öğrenci başvuruları ve seçimi ise YÖK tarafından desteklenmesi uygun bulunan üniversiteler tarafından gerçekleştirilecektir.

Buradaki amaç üniversitelerimizde ihtisaslaşma alanları odaklı bir rekabet ortamının oluşması ve üniversitelerimizin bu kapsamda desteklenmesidir.

Biraz sonra Başkan Vekilimiz Prof. Dr. Hasan Mandal, 100/2000 YÖK Doktora Burs Programı süreçleri hakkında ayrıntılı bilgi verecektir.

Değerli Rektör Arkadaşlarım,

Konuşmamı sonlandırırken altını çizerek özetle şunu bir kez daha ifade etmek istiyorum:

Yeni YÖK'ün stratejik yaklaşımı ile hayata geçirilen bu proje, önceki projeler gibi Türk yükseköğretimini artık keyfiliğe ve mühmelliğe bırakılmadığının ve bilimsel bir metotla ve rasyonel bir tarzda yeniden şekillendirilmesine katkı sağlayacak bir projedir.

YÖK, bilim hayatını üniversitelerimizin bilimsel gücüyle tekrar şekillendirmeye ve yükseköğretimi; kalite, ihtisaslaşma, öncelikli alanlar ve nitelikli doktora gibi kavramlarla yeniden yapılandırma gayreti içindedir. Bunun sonucu olarak da yükseköğretimde hissedilebilir bir iyileşme başlamıştır.

Bilim hayatımızın geleceğinin teminatı olacak bu projeyi sahiplenmenizi beklediğimi belirtir, katkılarınız için sizlere şimdiden teşekkür ederim.